

"Temessül", "tecessüm" ve "tecelli" kavramlarını Risaleler ışığında açıklar mısınız?

Temessül; bir şeyin aynı ile başka bir şeyde yansıması demektir. Mesela, bir mum etrafında halka şeklinde on adet ayna bulursa, her bir aynada mum temessül eder. Yani aynı vasıfları ile o aynaların içinde bulunur. Bir tek mum iken, on mum olur.

Nurani varlıklar ile onun zıddı olan kesif varlıkların yansımasında ve temessülünde durumları farklılık arz eder, hükümleri başka başkadır. Biri hakiki yansır, diğeri sadece görüntü olarak yansır.

Nurani bir varlık yansıdığı yere kendi aslındaki bir çok vasıfları da götürür, bir nevi yansıyan ile yansımaya mahal olan şey aynı gibi olur. Mesala, aynada yansıyan güneş kendine özgü vasıflarını aynaya da aksettirir, bir nevi küçük bir güneş o aynada oluşur. Aynı güneş gibi o da ısı ve ışık verir. Fark sadece azamet ve kibriyadadır. **Nuranin temessülü temessül ettiği yeri, yani yansıdığı yeri kendi gibi yapar.**

Kesif şeylerde, yani madde ve cismin hükmettiği şeylerde ise yansıma, temessül sadece görüntü olarak vardır, vasıflar oraya aksetmez. Onun için yansıyan şey ile yansımaya mahal olan şey farklıdır, aralarındaki tek ilişki görüntü naklidir. Mesala, maddi ve kesif olan bir taş aynada yansısı, sadece görüntüsü oraya gider, taşın kendine ait vasıfları oraya geçmez.

Tecelli: Kelime olarak görünme ve bilinme manasına geliyor. İstılahtta ise, Allah'ın (C.C.) lütfuna uğrama, İlâhi kudretin meydana çıkması ve görünmesi demektir. Bu da eşya vesilesi ile oluyor. Yani bütün eşya ve kainat Allah'ın isim ve sıfatlarının birer belirmesi ve görünmesinden ibarettir. Tabi eşya isim ile aynı değil, sadece bir levha ve alamettir.

Eşya, isimler, sıfatlar, şuunatlar ve Zat-ı Akdes arasında mukayese yapıldığı zaman, nispi olarak alttan üste doğru makam olarak bu mana vardır. Yani eşya isimlere nispet edildiği zaman yanında gölge gibi kalır. İsimler de sıfatın yanında, sıfatlar şuunatların yanında, şuunatlar da Zat-ı Akdese nispet edildiği zaman gölge gibi kalır. Şayet isimleri Zat-ı Akdese nispetle düşünecek olursak, Allah'ın Zatinin yanında gölgenin gölgesi gibi kalır. Üstad Hazretleri bu hiyerarşik sıralamayı çok yerlerde yapıyor.

Mesela bunlardan bir tanesi şöyledir:

"Yirmi İkinci Söz'de izah edilen şu temsile bak ki: Nasıl mükemmel, muntazam, san'atlı, saray gibi bir eser, bilbedâhe, muntazam bir

fiile delâlet eder. Yani, bir bina, bir dülgerliğe delâlet eder. Ve mükemmel, muntazam bir fiil, bizzarure, mükemmel bir fâile ve mahir bir ustaya, bir dülger delâlet eder. Ve mükemmel usta ve dülger ünvanları, bilbedâhe, mükemmel bir sıfata, yani san'at melekesine delâlet eder. Ve mükemmel sıfat ve o mükemmel meleke-i san'at, bilbedâhe, mükemmel bir istidadın vücuduna delâlet eder. Ve mükemmel bir istidat ise, âli bir ruh ve yüksek bir zâtın vücuduna delâlet eder."

"İşte, bütün âlemdeki âsâr-ı san'at ve bütün *mahlûkat*, herbiri birer eser-i mükemmel olduğundan, *herbiri bir fiile; ve fiil ise isme; isim ise vasfa; ve vasıf ise şe'ne; ve şe'n ise zâta şehadet ettikleri için, masnuat adedince, birtek Sâni-i Zülcelâlin vücub-u vücuduna şehadet ve ehadiyetine işaret ettikleri gibi, heyet-i mecmuasıyla, silsile-i mahlûkat kadar kuvvetli bir tarzda bir mirac-ı marifettir. Hiçbir cihette içine şüphe girmeyen müteselsil bir burhan-ı hakikattir."*(1)

Tecessüm: Cisim şekline girmek, maddeleşmek, göz önüne gelmek, mücessem olup görünmek ve cisimleşmek gibi manalara geliyor. Mesela, **Rezzak** ismi ekmeğin şeklinde, **Şafi** ismi aspirin şeklinde tecessüm etti denilebilir.

Tecessüm, eşyanın kendisi iken; tecelli, ismin eşya üstünde görünmesidir. Temessül ise ismin bazı vasıflarını eşya üstüne aktarması demektir.

(1) bk. [Sözler, Otuzuncu Söz, On Sekizinci Pencere](#)